

Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

O. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

AUREL C. POPOVICI. — Patriotism și Demagogie.

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF. — Camoens (poem de Fr. Halm)

MIHAIL SADOVEANU. — Ianoș nădrăvanul.

C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda. (trad. din Pierre Loti).

G. MURGOCI. — De la San-Francisco la Hamburg.

I. SCURTU. — Revista generală. — *Învierea în capitală. Romeo și Julieta. Moartea d-rului Radovicî. Cele două culturi. Ilarie-Chendi — Voltaire.*

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 „

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară . . . 10 le.

In străinătate . 12 „

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

— x —
A apărut:

LE
FRANÇAIS PARLÉ

RECUEIL DE CONVERSATIONS
FRANÇAISES-ROUMAINE

ACCOMPAGNÉES DE NOTES EXPLICATIVES

RELATIVEMENT À LA GRAMMAIRE À LA PHRASEOLOGIE.
AUX GALLICISMES, AUX SYNONYMES, AUX HOMONYMES, AUX PROVERBES,
AUX LOCUTIONS PROVERBIALES, ETC. ETC.

POUR TOUS CEUX QUI VEULENT SE PERFECTIONNER DANS LA
LANGUE FRANÇAISE

PAR
LUDOVIC LEIST
PROFESSEUR A BUCUREȘTI

—◆◆◆—
PREȚUL LEI 2,50

De Vânzare la Toate Librăriile

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . . . 10 lei
În străinătate . . . . . 12 »

PATRIOTISM SI DEMAGOGIE

- «Dumnezeu!».
- «Națiunea!».
- «Adevărul!».

Azi vorbe de ocară, vorbe de rușine, haine vechi în multe State cu pretenții de civilizație modernă serioasă!

Doamne, unde om fi mergînd? Să întrebăm pe astrologii sociali, căci pe Dumnezeu l-am certat de mult. Și el pe noi! Firește. Ce ne mai trebuie Dumnezeu și națiune dacă zilnic sîntem cu — *Adevărul* în mîna?...

Evident că drumul cel mare ce duce la asemenea teorii și practice ateiste și antinaționale, și adesea la pierzarea unui neam în floarea vieții, e pocitura politiceii, e monstrul hidos: e demagogia. Așa-î azi în Franța, în Italia, în Austria, în multe țări, ale căror constituții se zbat în mrejele teoriilor. Neapărat că demagogia este o *consecința* a democrației. *O consecință naturală, inevitabilă, fatală.* Democrație *adevărată* nu există *nicăieri* în Europa. N'a existat nici odată și nu va fi. Pentru-că e o pretenție absurdă, imposibil de realizat. Există însă demagogii și demagogi. Cîtă frunză și iarbă. Pină și în templul artelor, în laboratorul științelor, în domeniul filosofiei și al literelor. Acestea sînt firește și din fericire numai excepții—deocamdată...

Mai pretutindenî, puterea politică alunecă mereu din mînile oamenilor serioși, ale partidelor serioase în mînile demagogilor și ale politicianilor. Minoritatea partidelor liberale și conservatoare vede primejdiile. Dar n'are ce face, căci e terorizată. Nu mai poate face de cît o politică de expediente de azi pe mîne. E enorm de greu, aproape imposibil să pui, pe cale pacinică, un frîu puternic unei demagogii dezlănțuite și odată în plină acțiune cum e în Franța, Italia, Ungaria kossuthistă, Grecia, Serbia, etc. Și totuși, numai aceste partide, cel conservator și liberal, numai *ele singure*, ar putea, prin bună înțelegere patriotică, să pună capăt disoluțiunii progresive și să evite întronarea tirăniei.

Demagogia cea mai sistematică se face în ziua de azi *prin presa*. Se face zilnic, oră cu oră. Conducătorii serioși ai partidelor serioase combat și trebuie să combată tot ce li se pare greșit în viața Statului. Iar un Stat condus cu înțelepciune știe că o critică patriotică *trebuie* să se facă. În interesul lui propriu. Pe de altă parte, oamenii serioși nu se dedau la critici violente fără un temei real și adânc. Pentru-că înainte de a vorbi își învârtesc, cum zice Românul, de șapte ori limba în gură. Pentru-că își dau în totdeauna seama de maiestatea Statului, de demnitatea lor personală.

Numai demagogia abuzează de libertățile publice. Ea deșteaptă și aprinde instinctele animale. Ea exagerează nemulțumirile din Stat. Căci lipsa de cumpăt și măsură, obrăznicia și șarlatania îi sînt organice. Sînt condiții de viață pentru ea. Demagogia, numai ea și nimeni altul, se pune vecinic în fața Statului, cu vorbe grele și gesturi smintite, muștrîndu-l mereu, împingîndu-l mereu, făcîndu-l de rîs și ocară. De dragul plebi. Nicî odată în interesul poporului. Căci între popor și plebe distanța e de la cer la pămînt. Conducătorii înțelepți și membrii serioși ai partidelor patriotice sînt, oricine ar fi ei, bogați sau săraci, oameni ai poporului, ei înșiși popor de baștină, nu plebe. Sînt patrioți la vorbă și la treabă. Nu demagogi. Chiar de ar fi avut și ei tinereți furtunoase, explicabile în ziua de azi.

Du-te însuși la *popor*, nu la mulțime — valuri mișcătoare în intruriri. — Vorbește, *nu* cu mulțimea adunată ci cu poporul, *cucîrva*, *individual*, ba în părțile acestea, ba în altele ale țării. Fără discursuri, fără declamații, ci vorbă cu rînduială obișnuită. Spune-i de pildă, toate cîte le spun ei aici, spune-le în vorbe simple. Și ai să te convingi că *asa* și *nu altfel pricepe el* cîrmuirea, politica, viața națională. Și nu *căți-va ci cu adevărat întreg poporul*. Asta nu-i suveranitatea lui, firește. Dar asta-i *viața* lui, e *firea* lui, e *viitorul* lui. E pămîntul real față cu speculațiile hegeliane și rousseau-iste în politică, e raiul cel adevărat față cu politicianismul mercantil din viața parlamentară, e patriotismul firesc față cu demagogia artificială.

Căci patriotismul adevărat răsare din popor și trăește pentru popor. Il cunoaște. Îi cunoaște calitățile, slăbiciunile și trebuințele sale. Pe cele diutii le respectă și le înalță, pe cele de al doilea le condamnă, lor le pune frîu, pe cele din urmă le satisface. Patriotismul luminat nu pune din cînd în cînd urechia la inima poporului. Pentru că n'are nevoie de aceasta. El însuși trăește în popor, el însuși e popor, el însuși vede și simte, pentru că nu visează. Simte durerile lui, nevoile lui, aspirațiile lui. Și pe cele materiale și pe cele ideale. Le simte și le știe tălmăci în forme concrete, în idei și așezăminte. Căci patriotis-

mul luminat nu-și petrece viața în parfum de curtezane, în muzee de bibelouri și japonerii. Nici în bibliotecă de constatări generale și teorii abstracte. Patriotismul luminat e inteligența superioară care vede mai departe de cât mulțimea cea mare. Tocmai pentru că stă pe punctul de vedere al unei culturi adevărate, al unei culturi armonice. Iar acolo nu vei ajunge nici-odată în viața ta dacă pe lângă mintea ta cuprinzătoare, nu ți-ai fi păstrat și întreg sufletul tău, întreg *sufletul poporului* tău. Numai acest fel de patriotism poate controla mereu ce poate și cât poate face Statul pentru popor fără a-și primejdui temeliile proprii, fără a desfunda fundamentul moral al neamului întreg. Patriotismul luminat e natură plină, sănătoasă. E bunătate și largime de suflet, dar nu-î risipitor, nu-î ușurință. Tocmai pentru că e natură, e și autoritate, e și severitate. Chiar implacabilă, oricând și oriunde trebuie să fie. Căci politica e treabă de *tată*, nu de *mamă*; treabă de bărbați, nu de mueri. Patriotismul luminat e bărbăție înțeleaptă. Demagogia-î muieret cu istericale, când Xantipă, când cocotă. Cu ea în legală căsnicie bărbatul matur și distins nu poate trăi. Căci traiu cu vătraiu nu-î viață, ci iadul pe pământ. Cu ea chiar crailicurile sînt o nenorocire...

Poporul *nu-î* o «clasă». Din contră, *toate* clasele, toate straturile *împreună* alcătuiesc un popor. Popor însemnează și bogat și sărac, și oameni cu carte și fără carte, boeri, «intelectuali» și meseriași, negustori și țărănime. Cuvîntul «națiune» e un neologism pentru cuvîntul «țară», pentru cuvîntul «popor». Celebra observație a lui Bismarck : «Și *eu* fac parte din popor, și însăși M. S. Impăratul e fiu al poporului», cuprinde un adevăr din viață, mai de seamă de cât întregi volume din bilciul ficțiunilor politice moderne. Cuvîntul german «Fürst» (monarh) de pildă, nu însemnează de cât *cel dintîia în rîndul întîia*. Pentru că toate popoarele constituite trăesc și luptă *în ordine, în clase și rînduri*, nu talmeș-balmeș ca nomazii, ca Țigani. Nu există în Europa un singur popor fără stratificații de destoinicie, fie cîștigată personal, fie moștenită de la părinți sau bunî-străbunî.

În acest înțeles zic, patrioții adevărați sînt fiii cei adevărați ai poporului, deci și ai—bunului său simț. Patriotismul e fiu al buneî-cuviințe care este lucru mare, foarte mare, căci e cristalizarea istorică a armoniei în viața unui popor. Cu un cuvînt, patriotismul luminat e întruparea în oameni a înțelepciunii și simțirii unui neam întreg. Este reprezentantul firesc și cel mai de frunte al unui neam. Nu reprezintă totdeauna «suveranitatea poporului», dar nici — zgardă nu are. Pentru că nu se ia după zeci și sute și mii de glasuri stridente, ci

după expresia sa proprie în viața poporului, după analiza ezperienței lumii serioase, după glasul conștiinței sale. după votul caracterului său. Căci patriotismul e conștiință intrapată, conștiința unui popor, singura lui conștiință.

AUREL C. POPOVICI.

CAMOENS

— POEM DRAMATIC ÎNTR'UN ACT DE FR. HALM —

PERSOANELE :

DON LUIZ DE CAMOENS. — DON JOSÉ QUEBEDO DE CASTEL-BRANCO, mare negustor. — PEREZ, fiul său. — PAZNICUL marelui spital din Lissabona.

Acțiunea se petrece într'o chilioară din spitalul Lissabonei, în ziua de 10 Iunie 1660.

(O mică odăiță cu zidurile șterse și tencuiala căzută pe-olocuri. În dreapta, la mijloc, un pat, alături o spadă cu o harfă d'asupra. Fereastră cu gratii la dreapta. Mai încoace o masă cu un jelt; pe masă manuscriptul Lusiadelor. La stînga altă masă cu două scaune; pe masă: cărți, hirtii, călimară, pene de scris, pergamente. Amurg).

SCENA I-ia

CAMOENS. Negustorul QUEBEDO DE CASTEL BRANCO, PAZNICUL.

CAMOENS

(cu părul și barba cărunte, cu o urmă de rană la mijlocul frunții, cu un bandaj peste ochiul stîng, doarme în pat)

QUEBEDO

(îmbrăcest în bogat costum spaniol, intră prin ușa din mijloc).

PAZNICUL

(cu un mănunchi de chei la brîu și cu o carte enormă la subsuoară, îl urmează).

QUEBEDO

(gîfăind, la început cu glas scăzut)

Afurisită scară! Trei rînduri am urcat!
Mai este?

PAZNICUL

Nu, Senore!

QUEBEDO

(Ștergîndu-și nădușala).

Fii, Doamne, lădat!

Sint tot numai o apă! Afurisită scară!
De-abea pot să răsufiu... Aice este dară!
(Își scoate scufa)

PAZNICUL

(Deschizînd condica cea mare și întinzîndu-i-o)

Senor, citește singur de nu te 'ncrezi în mine:
Don Luiz de Camoens, numărul cincî. Prea bine!
Și-acuma uite colo... Nu scrie cincî?

QUEBEDO

(Aruncînd o privire 'n caile înaintează puțin)

Ba da!

Omul acesta însă știi cine-î, dumneata?

PAZNICUL

De und' să știu?

QUEBEDO

Din faimă! Că-î doar vestit în lume!
N'ai auzit de dînsul?

PAZNICUL

Senor, noi n'avem nume
Ci *numere*, și faima nu intră 'n casa asta...
Don Luiz de Camoens, numărul cincî,—și basta!
Atita e 'n registru... (închide condica)

QUEBEDO

Prea bine! Văd că ești
Un om cu rînduială!
(Examinînd odaia)
Hm! Gratii la ferești!
San Jago! Ce chilie! Ce ziduri! Ce tavan!

INGRIJITORUL

Aici țineam sărmanii nebuni închiși mai an.
Dar ăsta, cum venise sfișit de oboseală,
Și vrea să stee singur, fiind odaia goală,
L-am așezat într'insa, așa cum a cerut.

QUEBEDO

(ironic)

Unde steteau nebunii? Prea bine ai făcut!

Așa om, vezi, îmi place! Dea Dumnezeu să poți
 În balamucul ăsta să mi-î închizi pe toți
 Mizgălitorii ăștia de rime!

(se întoarce și se uită înapoi)

St! Nu-î el?

PAZNICUL

(acelaș joc)

Da. Să-l deștept?

QUEBEDO

(oprindu-l, cu mina ridicată)

Nu... lasă-l! Vorbește 'ncetine!

Nu vreaū să-î tulbur somnul... O să-l aștept.

PAZNICUL

(îndreptindu-se către ușă).

Senor,

Mă'nchin atunci și Domnul să'ți vină 'n ajutor.
 Spre-a'ți izbîndi dorința!...

QUEBEDO

(întinzîndu-l o piesă).

Îți mulțumesc, amice...

Primește...

PAZNICUL

(cu o reverență)

Sluga!

QUEBEDO

Lasă...

SCENA II-a

CAMOENS în așternut; QUEBEDO.

QUEBEDO

(Înaintează și se lasă binișor pe un scaun lângă masa din stînga, fără să piardă pe Camoens din ochi).

Ei, iată-mă-s și aice!

San Jago! Cîtă cale și trudă, vaî de mine!
 O leacă de odihnă cred că mi se cuvine!
 Poftim, eu prin spitaluri! Dar ce să faci? Păcate!
 Cînd ți-e cuprins copilul de duhuri necurate,
 Alergi! Auzi, să'mi facă el neamul de rușine,

Să mîzgălească versuri, să uite el de mine,
Să 'ndruga la picioare mereu și să dorească
Cununi de laur! Dînsul, ce-o să mă moștenească,
Și — lauri! El, și lauri! De parcă nu i-s tată,
De bani nici să n'audă! De glorie se 'mbată:
Camoens pentru dînsu-î supremul ideal!

(Cu un ton ironic și compătimitor).

Și uite colo-î omul, priviți-l în ce hal!
O plapomă de lauri pe el, priviți, mă rog!
Fără de-un ochi și palid și trist și slăbănog
Acesta-î cîntărețul Lusiadelor faimoase
Ce la Oran, supț zidul Ceutei se luptase!
In cușca asta tristă mărețul bard apune:
O spadă ruginită și-o liră fără strune
E-averea lui 'ntreagă! Și viața lui ce-a fost?
Mizerie și luptă! O traiu fără de rost!
Don Luiz de Camoens, numărul cincî — și-atîț!
Cum scrie la registru...

(mulțămît de sine).

Eu însă amărit,

Batjocorit de dînsul, numit de el netot,
Eu, ce purtam porecla de cavalerul-cot,
Eu, care vînd stafide și număr portocale,
Eu voi fi fost acela, dar astăzi am parale,
Sînt mulțămît de mine și gras și în putere,
Am trei rînduri de case și am patru galere
Cari vîntură oceanul cu prețioasă marfă.
Eu sun în pungă aur, el a cîntat din harfă!
Ha! cînd l'o vedea Perez, de sigur va'nțelege
Și aruncîndu'și harfa, ca mine va alege.
Da, trebuie să-l vadă, să vie, să audă
Din propria lui gură, ce neagră și ce crudă
I-a fost această viață!...

(Va urma)

Trad. de D. A. și St. O. I.

IANOȘ NĂZDRAVAN

Pentru copii

Ianoș era un măgăruș cenuși, cu o cruce neagră pe spinare.
Era o ființă tare cum-se-cade, răbdătoare și supusă. Numai cîte
odată îl apuca cîte un gînd îndărătnic. Atunci, dacă era la căru-
cioara lui, se oprea, punea capu 'n piept și nu voia să meargă mai
departe cu nici un prîț.

*

Aşa a făcut într'un rînd, pe cînd se 'ntorcea de la ogor c'o cărucioară de cartofi. De odată s'a plictisit de drum şi s'a oprit la rohatca satului. Ion Rîndaşul s'a mîniat şi a început a mormăi:

«Iar ți-aū venit hăchițele, Ianoş afurisit?

Măgarul dădu din cap, de sus în jos:

«Da, mi-aū venit, şi ce treabă ai tu?»

Ion îşi strînse cu ciudă buzele în lîna bărbii şi-l arse cu biciul. Ianoş zvîrli deodată cu amîndouă copitele dindărăt. Ion iar îl plesni, şi Ianoş iar se zvîrli cu dinapoia în sus, făcînd semn de ameninţare cu copitele.

«Mă, al dracului măgar!» strigă Ion, scărpinîndu-se în cap. Apoi îi dădu ocol, privindu-l din toate părţile, ca pe o arătare din altă lume.

«Hm! Măi Ianoş, măi, începu rîndaşul cu glas dulce. Măi Ianoş, măi, fii de treabă, bre. Hai să ducem mai degrabă la curte cărucioara cu cartofe, că ne aşteaptă cucoana şi pe urmă se supără».

Ianoş îşi scutură capul la dreapta şi la stînga:

«Nu vreaū!»

Atunci pe Ion îl cuprinse iar mînia.

«Ei, dacă-î vorba pe așa, măi jupîne, stăi tu! Cu mine ți-ai găsit să te puî?»

Şi începu să plesnească cu iuşca pe Ianoş. L'a bătut, l'a bătut, pînă ce-a ostenit. Pe urmă a prins să-l blesteme în toate felurile. Dar dac'a văzut că nu-i chip să-l urnească din loc, s'a tras la o parte, s'a aşezat în marginea şanţului şi s'a pus să-şi răsucescă o ţigară, icnînd cu ciudă:

«Hm! afurisit dobitoc! Nu ți-aū văzut ochiū așa lighioae, domnule, de cînd trăeşti...»

Dar pe cînd se odihnea şi-şi răsucea ţigarea, deodată Ianoş porni repede cu cărucioara cu cartofe după dînsul. Porni singur așa pe negîndite, vesel, şi ochiū negri îi luceau în soare.

Ion rîndaşul începu să răcnească:

«Ho! prrr! hooo!..» Îşi vărsă, sărînd dela locul lui, tutunul, foita-î se duse după vînt. Prinse a alerga după cărucioară. Dar Ianoş depăna repede din copite şi din cînd în cînd numaî întorcea capul şi trăgea cu coada ochiului.

«Ho! ho! strigă rîndaşul cu obidă. Minca-te-ar lupii să te mănince, blăstămatule! Poftim! Tu-ți faci ris de mine, măi ticălosule!»

Cînd l-a ajuns, a început a învîrta biciul pe de-asupra capului. Dar dintr'odată s'a gîndit: «Dacă-l bat, iar se opreşte, iar nu vrea să meargă şi iar am necaz cu el, bată-l Dumnezeu! Măi bine îl las dracului!»

I-a dat pace. Și măgarul a dus liniștit cărucioara pînă acasă.

Acolo, Ion își dădu pălăria pe ceafă, scui-pă în palme, umfla pe rînd sacii în spate și-i duse în șură. După aceea deshămă pe Ianoș, îi dădu două bice și se uită cu ură la dinsul:

«Hai, pașol! Din pricina ta n'am fost în stare să beau o țigară de tutun! Las'că te potrivesc și eu din mîncare și din adăpat! He-he! Du-te și roade gardul... Marș!»

Din fugă, îl arse iar cu șfichiul. Apoi intră în bucătărie, ca să îmbuce ceva. Mincînd acolo, glasul i se auzea gros cum povestește întimplarea. După ce ieși, cu țigarea în gură, se gîndi să se ducă pînă la crișma din colțul uliței, ca să tragă de dușcă un pahar de vin. Cînd porni, Ianoș îi ieși înainte de supt streșinea grajdului, privindu-l rugător. Li era foame, îi era sete. Și se uita la rîndaș cu ochii lui mari:

«Tare mi-i foame, tare mi-i sete!»

Rîndașul începu a rîde.

«Aha! ți-i foame? ți-i sete? Rabdă, măi băietе! că și tu, mult nădub mi-ai făcut! Iți gădesc eu ție ac de cojoc, n'ai grijă!»

Ieși pe poartă. Iar Ianoș se duse la locul lui, în umbra streșinei grajdului. Se așeză acolo, cu capul plecat, și începu să asculte pe gînduri cum ronțăiau caii fin în grajd. Sta și asculta și nimeni nu ieșea din casă, ca să-l vadă cit e de amărit; căci era după amiază, cînd boierii se hodinesc cu capetele pe perine moi.

Dar într'un tirziu, din casa înaltă cu stîlpii înveșmîntați cu vie sălbatică, ieși Mitiță, băiatul cel mai mititel al boierilor: numai de cinci ani, bunduc voinic, cu păr bălai și ochii albaștri. Era desculț și cu capul gol. Se aplecă peste parmaclicul cerdacului și se uită prin ograda goală. Dădu cu ochii de Ianoș.

«Aha! iacă Ianoș!» zise el încet, bucuros.

Se dădu jos, pe scară, și veni pînă la măgar. Ianoș îndată își ciuli urechile lungi și și-le întoarse, ca pilniile, spre feciorul stăpînilor. Mitiță îi era drag lui Ianoș.

Băiețelul îl întrebă, privindu-l cu luare-aminte:

«Ce mai faci tu, Ianoș? Par'că ești supărat».

Ianoș dădu pe rînd din urechi, după aceea făcu semn de îndemnare cu capul, și porni. Ocoli grajdul și se opri la portița care da spre livadă. Copilul se luă după el. Ș'acuma amîndoi stăteau și se uitau printre ostrețele portiței spre iarba înflorită a grădinii.

«Tare mi-i foame!» zise de-odată, încet, Ianoș.

Mitiță îl privi cu mirare:

«Cum se poate, Ianoș? tu n'ai mincat astă-zî?»

— Nu, stăpîne, n'am mincat. Ion rîndaşul are ciudă pe mine. M'a luat dis-de-dimineată; m'a dus în țarină; nu mî-a dat și mie măcar o mină de grăunțe... Cailor le dă o mulțime. Mie numai: ho! și tio! îmi zice. M'a bătut pe drum, și-a făcut ris de mine. Da'n caltea și eu mi-am făcut gustul. Cit m'a bătut, am stat. Cînd a vrut să-și facă o țigară, am apucat-o la fugă cu cartofele...»

Mitiță începu a rîde, și răspunse:

«L'am auzit că se tînguia mamei... Da' eu știu că el n'are dreptate...»

— Mă prigonește, stăpîne, zise încet Ianoș, uitîndu-se țintă la copil... Pină acuma nu ți-am spus, căci și dumneata ai alte năcazuri, și n'aveai grija mea. Da' acum văd că ți-i milă de mine... Azi ai aflat că m'a bătut și m'a suduit Ion rîndaşul.

— Ia, un om ticălos, un rîndaş bețiv! rosti cu dispreț copilul. Are o barbă, parcă-i lină de oaie!.

Amîndoi tăcură un timp. După aceia măgăruşul făcu semn cu ochii spre livadă:

«Stăpîne, tare mi-i poftă de-o leacă de iarbă verde... Nu văd cu ochii de foame...»

— Hai să mergem în grădină...» zise Mitiță.

Deschişe băiatul portița, și intrară. Ianoș de-odată începu a paște cu lăcomie. Copilul se tolăni pe pajiștea înflorită. Și începură să vorbească iar.

Mitiță zise: «Ia ascultă, Ianoș, ia spune-mi tu de ce ești totdeauna mîhnit și stai în umbra streșinei de la grajd? Eu acu îmi aduc aminte că tu totdeauna stai în umbra streșinei.»

— Apoi să-ți spun, răspunse Ianoș ridicînd capul. Totdeauna mă prigonește.

— Cine te prigonește?

— Dușmanul meu, Ion rîndaşul. In fie-care zi pătesc cu el ce-am pățit azi. Eu cu dînsul bat război. Și apoi ce folosesc? Mă pune la post...»

Măgăruşul tăcu. O vreme ronțai cu mulțămire. După ce-și alină foamea, se întoarse spre Mitiță, care sta pe spate, cu ochii la cerul albastru.

«Stăpîne! zise el oftînd. De mult voiam eu să-ți povestesc năcazurile mele, dar n'am îndrăznit. Acu nu mai pot răbda și m'am hotărît să mă jăluesc. In fie-care zi Ion rîndaşul mă chinuște: mă suduie, mă bate, încarcă prea tare căruciorul, nu-mi dă fin și grăunțe, nu m'adapă. Mă ține așa—ca să nu mor numai. Uită-te la mine. Vai de capul meu! Am slăbit de-am ajuns numai pielea și ciolanele. Așa de amărit sînt, de-mi vine să iaș cîmpii. Am să mă duc la pădure,

are să deie peste mine un lup și are să mă mănince! Atunci am să scap de suferinți. De răbdat nu mai pot răbda. Am vrut să spun și boierului, dar boierul nu înțelege ce spun eu...»

Mitiță se uită cu milă la Ianoș. Și cum se uita, — își aduse aminte că într'adevăr măgărușul e o ființă chinuită. Intr'adevăr, de multă vreme Ion rindașul se arăta cu răutate când vorbea de Ianoș. Zile după zile de foame și sete. Cind îi ploaie, tot afară stă. Mitiță își aducea aminte cum într'un amurg, pe o burniță rece, l-a văzut pe măgăruș stînd cu capul plecat, în umezeală. L-a mai văzut într'o noapte cugetînd trist în lumina lunii, cu umbra alături pe pămînt, ca un tovarăș mort... Nimeni nu se gîndea la dînsul; și lui i-a fost milă...

«Știi ce? zise Mitiță către Ianoș. Eu zic așa. Cind o fi ograda goală, după amiază, cind și Ion e la crîșmă, eu am să vii să te aduc aici, la iarbă...»

— Dumnezeu să-ți deie sănătate, stăpîne, zise măgărușul privind cu dragoste pe copil. Acu am mîncat destul. Mă duc ca să beau și apă de la jgheabul fintinii; și pe urmă hai în ogradă...»

Ieșiră din livadă. Mitiță puse clempușul la portiță. Ianoș se așeză la locul lui, dinaintea grajdului; Mitiță se sui în cerdac, și se uita la tovarășul lui dintre tufele de vie sălbatică. Ianoș își întorcea cu mulțumire ochii, privindu-l, și Mitiță îl înțelegea foarte bine. «Acesta e un măgăruș năzdrăvan, se gîndea băețelul; întocmai ca în povești... Dacă vrea, într'o zi încalec pe el și mă duc cine știe unde... La vre-o primejdie Ianoș are să știe să 'mi deie sfat... Și toată lumea are să se mire de vitejiile pe care am să le fac...»

Pe cînd se gîndea el așa, pe poartă intră Ion, cu nasul cam rumen. Se îndreptă spre grajd. Ianoș nu făcu nici o mișcare.

«Aha! zise rindașul. Te-ai muiat, jupîne Ianoș! Ia să-ți dau niște apă... să-ți fac cînstă...» Ii aduse apă într'o căldare, de la fintina din livadă. Ianoș se făcu că nu vede căldarea.

«Poate vrei o leacă de fin? întrebă Ion. De foame nu te las eu să mori, căci minî mergem iar în țarină cu cărucioara... Hai să-ți aduc ș'o leacă de fin...»

Ii aduse un braț de fin, și i-l puse dinainte. Ianoș nu se clinti.

Ion începu să se mire:

«Cum? nu vrei nici să mănînci? Și asta 'i încă una! Bre! bre! bre! așa lighioaie îndărătnică încă n'am văzut!»

Și Ianoș își tremura o ureche, făcînd semne prietenului din cerdac; iar Mitiță ridea ascuns în verdeață și nu mai putea de bucurie.

M. SADOVEANU.

PESCAR DE ISLANDA

XI.

Intr'o dimineață cam pe la ceasurile trei, pe cînd visau liniștiți supt giulgiul lor de negură, ei auziră deodată ca niște zgomote de voci al căror timbru li se păru ciudat și necunoscut. Cei ce se găseau pe punte se întrebau din ochi :

— Cine a vorbit?

Nimeni! Nimeni nu vorbise!

Și într'adevăr acele zgomote păreau a eși din golul de-afară.

Atunci cel ce era însărcinat cu cornul și care îl neglijase din ajun, se repezi la el și se umflă cît putu pentru a scoate mugetul de alarmă.

Numai aceasta și te făcea să te înfiori în tăcerea de acolo. Și apoi ca și cum în loc de a îndepărta, acest tremurător sunet ar fi chemat o vedenie, ceva mare se arătă în cenușiul văzduhului, amenințator, foarte înalt, aproape de ei: catarguri, vergi, funii, un desen de corabie care se făcuse în aer, în acelaș timp pretutindeni, și dintr'o dată, ca aceste fantasmagorii de speriat, care dintr'o aruncătură de lumină, se fac pe pînze întinse. Și alți oameni se iviau acolo, aproape să-î atingă, plecați pe marginile corăbiei, privindu-i cu ochi foarte deschiși, într'o deșteptare de mirare și de spaimă...

Ei puseră mîna pe lopeți, pe cîngi, pe catargurile de schimb, pe tot ce se găsia mai lung și mai tare în corabie și le îndreptară în afară spre a ține la depărtare acest lucru și acești vizitatori cari le sosiau. Și ceilalți înspăimîntați, îndreptau spre ei prăjinii uriașe spre a-î respinge.

Dar nu se auzi de cît o pîrîitură foarte ușoară în lemnăria de deasupra capetelor lor, și catargurile încurcate un minut, se desfăcură fără nici o stricăciune. Ciocnirea prea dulce în această liniște, nu se mai simția de loc. Fusesse atît de slabă în cît părea că cealaltă corabie n'avea *massă* ci că era ceva moale, aproape fără greutate...

Atunci după ce le trecu spaima, oamenii începură a rîde. Ei se recunoșteau :

— Oho! Cei de pe *Maria*!

— Ei, Gaos, Laumec, Guermeur!

Arătarea era *Keine-Berthe* cu căpitan Larvoër, tot din Paimpol și ea. Marinarii ei erau de prin satele dinprejur. Voinicul acela cu bărbăria neagră și care își arată dinții rîzînd, e Karjégou, unul din Ploudaniel; și ceilalți sînt din Plounès sau din Plounérin.

— Dar de ce nu sunați din cornul vostru, ceată de sălbateci? — întreabă Larvoër de pe *Reine-Berthe*.

— Bine, dar voi? Ceată de piraiți și de hoți, *urîți pești* de mare?

— Ah! Noi!... Cu noi e alt-ceva!... Noi n'avem voe a face zgomot. (El spusese acestea cu o înfățișare de a sub înțelege vre-o taină adîncă; cu un surîs ciudat, care, mai pe urmă, veni adeseori în minte celor de pe *Maria* și le da de gîndit).

Și apoi ca și cum ar fi spus mai mult de cît trebuia, el sfîrși cu gluma aceasta:

— Cornul nostru ni l'a stricat ăsta suflînd într'însul. Și el arată un matelot cu figura de șopîrlă care era numai gît și piept, foarte lat, scurt în picioare cu nu știu ce grotesc și neliniștitor în puterea lui diformă.

Și pe cînd se priveau acolo așteptînd ca vre-un vînt sau vre-un suvoi de apă de desupt să binevoiască a-i duce pe unii mai iute de cît pe ceilalți, despărțindu-le corăbiile, ei se luară la vorbă. Plecați cu toții pe bord ținîndu-se la depărtare cu lungile prăjinii de lemn, cum ar face cu sulitele niște asediați, ei vorbiră despre lucruri de la ei, de cele mai din urmă scrisori prînite prin «vînători» de la rudele bătrîne sau de la femeii.

(Va urma).

C. SANDU-ALDEA

DE LA SAN-FRANCISCO LA HAMBURG

4. CHINATOWN DIN SAN-FRANCISCO.

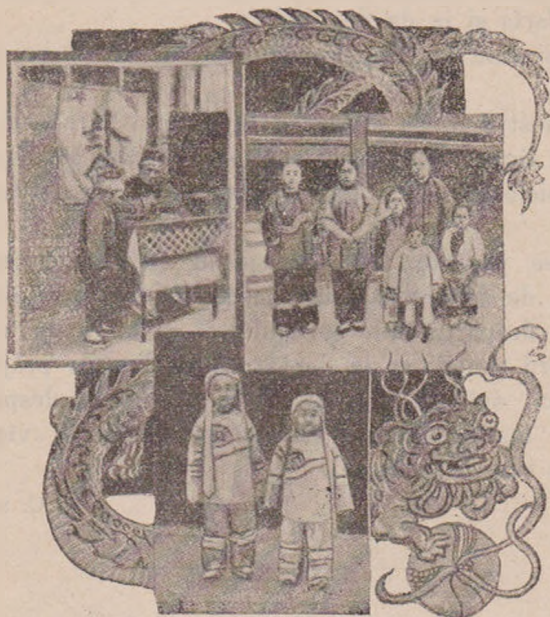
Citiseam și auzisem destule despre «*opiumjoints*», *opiumării* — să numim așa localurile unde se adună chinezii să fumeze opium — dar niciodată nu mi-am închipuit un local așa de murdar și nesănătos, o priveliște așa de desgustătoare și o adunare așa de insuportabilă de oameni, cari numai vegetează, trecîndu-și timpul într'o aiureală continuă.

Conducătorul, care ne ducea să vedem opimăria, era un fost polițist, cunoscut de toți din cartierul chinezesc și la rîndul lui cunoscător a tuturilor colțurilor și speluncilor acestei părți puțin sigure, cea mai puțin îngrijită și mai puțin umblată parte a San-Franciscului.

Era tîrziu de tot în noapte, cînd, după o lungă cutreerare prin chinatown, batem la o ușe a unei clădiri mari, dar derăpănată; după un schimb de vorbe ale conducătorului cu un chinez dinnăuntru, ni

se deschide și pășim înăuntru. Printr'un culoar îngust și întunecos ajungem într'o sală mare, puțin luminată, plină de fum, și cu o atmosferă foarte vițiată. Toată sala e împărțită în compartimente prin pereți de scinduri, formind un fel de celule sau loje, dispuse dealungul pereților; pe o parte chiar sînt două rinduri de loji suprapuse.

«Chinezii din Chinatown»

Cînd pășim în interiorul camerei întunecoase, ne izbește în ochi o lumină mai vie ce vine de la o loje din stînga, cum intri. Aceasta-i loja patronului, un chinez slab, galben și sbîrcit la față; în lumina galbenă a unei lămpi, ce d'abia arde în atmosfera aceea grea, neventilată, fața chinezului e palidă cu totul și pare lipsită de ori-ce viață. Patronul stă tolănit pe un pat sărăcăcios; dinaintea-i se află o măsuță pe care arde un opaiț, în care se toarnă de cînd în cînd și oarecari mirodenii orientale.

Cînd ne vede, se ridică în sus, iar conductorul nostru se duce și intră în vorbă cu el; se cunosc bine. Intr'o englezească cu totul stricată, pronunțată cu o voce leneșă, muribundă, de-abia îngăimînd vorbele, patronul cel beat de opiu spune conducătorului și celor ce-l înțeleg, că-i merge *gheșeftul* foarte prost.

Nu are mușterii credincioși și nici vizitatori darnici, cari să-i lase

un profit cit de mic, așa că adesea sînt zile cînd nu-și cîștigă nici opiul pe care-l consumă el singur. Il întrebăm, între altele, despre felul fumatului și efectele opiului și ne răspunde că și opiul ca orî ce băutură are la început neplăcerile lui, dar cel deprins la opiu găsește în el o mare satisfacție, chiar un fel de mulțumire, o bună dispoziție sufletească, un vis fericit, ce nu dă nici o altă băutură. Efectele rele ale opiului sînt controversate — între chinezi cel puțin — dar după experiența lui — a patronului — opiul nu ar fi vătămător întru nimic și el ni se dă pe el de exemplu... Să mă ferească Dumnezeu să ajung vre-o dată în pielea lui! Căci, uitîndu-mă bine la el, văd că dacă aș lua o buturugă și aș trage peste fața ei o peliță de cauciuc, apoi aș căpăta un corp, care în ce privește oasele, carnea și pielea ar semăna aidoma cu slăbănogul galben ce ne vorbește. Și totuși el susține că după îmbătarea cu opium, facultățile îi rămîn întregi, mîncîcă și bea bine, pe cînd alții își pierd pofta de mîncare și de aceea se consumă.

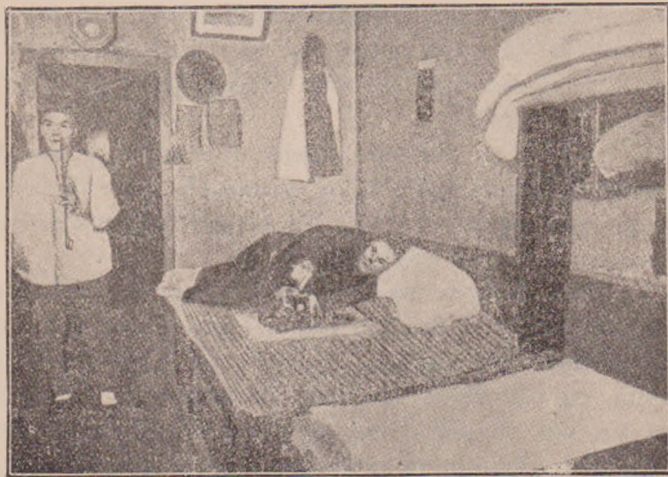
Amorțeala cu care ne vorbește, moleciunea minelor uscate, încetineala mișcărilor, bleajdirea ochilor, grimasele urite ce face în față, toate ne arată dezastroasele efecte ale acestei obișnuinți, din fericire răspîndită numai la acești oameni galbeni.

În urma invitărei noastre se apucă să fumeze; ne explică însă mai întîi, că opiul este și el de mai multe feluri și ne arată că el fumează de cea mai bună calitate. Acesta-i un corp cleios, negru ca smoala topită, cu un miros aromatic caracteristic. Pipa de fumat opium este un tub de lemn lung de vre-o 40-50 cm., închis la un capăt dar cu o deschidere circulară pe o parte laterală, întocmai ca o gaură de flaut; pipa chiar seamănă cu flautul, numai că nu are de cît gaura de la ambușură; fumul se trage prin capătul deschis. Patronul cu o mică baghetă ia puțin opium și îl pune în gaura pipei, ia foc din opaiț și aprinde opiul din pipă, și apoi începe o manevră curioasă din buze și limbă. În gaura pipei opiul semi-lichid începe să joace, ridicîndu-se în bășici sau afundîndu-se în gaură, emițând fum, sfiriind, cînd aprinzîndu-se cu flacăre, cînd stingîndu-se aproape complet. După spusele chinezului e o mare artă de a juca ast-fel opiul fără să se stingă și de a-i gusta tot fumul și aroma.

Cînd e aproape pe isprăvite conductorul îi aruncă ciți-va bani pe un taler ce are dinainte pe măsuță, dar chinezul pare nemulțumit, căci spune el, că nu i-a dat nici cît face opiul ce l'a fumat pentru noi; îi mai aruncăm ciți-va cents și plecăm să inspectăm interiorul opiumăriei.

În fie-care celulă întinși pe rogojină sau pe țoale, staū tolăniți,

par'că în nesimțire, chinezi de toate etățile și de toate condițiile sociale; se pare că e o opiumărie ordinară, căci prea sînt mulți sărăcăcioși înăuntru. Cîte unul se mai mișcă, cînd ne aude că ne apropiem, dar cei mai mulți stau nemișcați, ne privesc cu niște ochi ce nu spun nimic, cu niște priviri de îndobitociți ce sînt de acest obicei nesănătos. De obicei în fie-care celulă sînt cîte doi, pe laviți sau paturi față 'n față separați prin cîte o masă pe care e o scrumieră cu cîte un tăciune încă aprins înăuntru. Unii n'au fumat încă și se distrează acum jucînd cărți sau alte jocuri; alții mănîncă sau beau ceaî; cei mai mulți însă dormitează cu ochii deschiși. E foarte lugubră această priveliște !

«Vederea unui opiumjoint»

Conductorul ne duce într'un alt compartiment rezervat pentru femei; murdăria și mizeria pare și mai mare aci. Plini de desgust ne întoarcem și plecăm blestemînd obicinuița aceasta ce face din om — vită insensibilă.

În aceeași clădire e un chinez ce are o piatră sfîntă, spune el. E o tablă circulară de marmură albă, cu nori și vine brune. Pe fața lustruită a marmurei se desinează petele și conturile mai închise, care în imaginația bolnavă a chinezului ia fel de fel de forme pe cari el le identifică cu fel de fel de animale și lucruri, în cit de la o vreme începî în adevăr să te minunezi, de cum poate el găsi în desenul pietrei atîta viață și formă. Îi dăm ciți-va cents și acestuia, și plecăm.

Atunci, și alte dăți, am vizitat *Joshouses* (Gioshauzes)—templurile

lui Jo. Acestea sînt niște templuri religioase în care se face cultul strămoșilor și încercări de aflarea destinului, său de gicirea viitorului. Căci nu toți chinezii pricep învățăturile lui Confucius, dar toți sînt îmbibați de credința în puterea și zeitatea strămoșilor. Acestea sînt reminiscențe din timpurile patriarhale cînd chinezii erau nomazi și împărțiți în triburi. Patriarhul, șeful tribului, era atotputernic, dispune cum vrea de avutul și chiar de persoana oricui din tribul său, iar după moarte patriarhul era socotit egal zeilor.

Aceste idei și credințe au fost inerente popoarelor și felului de viață din acele timpuri, iar cînd o oarecare evoluție s'a întîmplat în judecata oamenilor, au rămas totuși reminiscențe din viața patriarhală și credințele legate de ea. Așa bună-oară constatăm la Judei că paralel cu ideile mai noi de monoteism, persistă încă cultul strămoșilor, al patriarhilor, ca Abraham și alții. Azi încă la chinezi și japonezi împăratul e considerat ca un Dumnezeu atotputernic, cu atit mai mult împărații cei morți.

Un templu al lui Jo e o clădire care în forma ei arhitecturală cam amintește corturile din timpurile nomadismului. Se compune adesea dintr'o tindă laică și o cameră sfîntă. În camera sfîntă supt niște alcovuri sînt icoane și statuete, chipurile strămoșilor adorați (fie-care comunitate adoră alți strămoși) împodobiți cu haine și ornamente scumpe, etc. În fața lor se află feșnice, pe care ard substanțe aromatice și luminări de o anumită ceară moale înăclăioasă. Pe o etajeră sînt mai multe aparate de aflat viitorul.

Unul, numit Lengcim, constă dintr'un putineiț mic de bambu, cu o mulțime de speteze subțiri în el. Printr'o anumită clătinare a putineiului, o spetează răsare pe deasupra celor-l'alte și aceea e cea care ne dă răspunsul la întrebarea noastră. Căci fie-care spetează are un cuvînt cabalistic însemnat pe ea, și există o carte care explică toate semnele de pe aceste speteze. Credincioșii vin în fie-care zi în templu să întrebe pe strămoși despre afacerile lor etc. ; căci un chinez nu începe o afacere pînă nu întrebă spetezele putineiului de bambu, și alte lemne, ce ar indica sfatul strămoșilor.

În tindă stă păzitorul templului care e gata pentru 2—3 cents să ne tîlmăcească spetezele cuvîntătoare de viitor ; el vinde și substanțe aromatice, luminări, lacăte cu secret, și fel de lel de lucruri cu care incasează o frumoasă taxă de intrare de la albi curioși.

G. MURGOCI.

REVISTA GENERALĂ

ÎNVIEREA ÎN CAPITALĂ.

Cum au sărbătorit drept credincioșii creștini bucureșteni *Învierea*, ziua prea luminată a biruinții Mîntuitorului asupra vameșilor și fariseilor ce-l răstigniseră? Ca de atîția zeci de ani de cînd «liber cugetătorii» mișună în lumea cărturarilor, *Învierea* a fost și de astă dată aproape o luare în deșert a legii noastre prin graba, prin lipsa de pietate profundă, prin absoluta lipsă de măreție, caracteristică pentru slujba *Învierii*, așa cum se face ea în cele mai multe din suta și mai bine de biserițe ale Bucureștilor care toate împreună nu înseamnă cît singura catedrală falnică mult așteptată de creștinii cei adevărați ai țării. E destul să amintim că la o biserică din centrul capitalei am văzut cu scîrbire trăsuri elegante, «muscali», intrînd cu zgomot pe poartă, oprindu-se în pocnet de biciu în curte, nu departe de ușa bisericii, spre a înlesni pînă întratita coborîrea între «mojici» a citorva cucoane gătite și a citorva cuconași sclivisiți veniți să asiste la *Înviere* ca la o reprezentatie... După asemenea semne ale vremii, ce tristă mi s'a părut întoarcerea, în pilcuri, pilcuri, a bunilor creștini cu lumînări în mîna, pe la casele lor cinstite..

Iar în zilele Paștilor? De sigur vom fi auzit frumoase predici la atîtea din bisericile Capitalei, predici ale cutărora mari și iubiți cuvîntători de pe amvon cari fac mindria vestiniceii noastre și mîngîierea credincioșilor însetosați de talmăcirea adevărurilor ascunse atitora în simbolul *Învierii*...

Nu, în țara celei mai largi libertăți a cuvîntului, darurile oratorice sînt deservite unor probleme mult mai înalte: ce s'ar face bisericile și biserițele politice fără de cuvîntători, ce s'ar face templele de la «Dacia», «Teatrul Liric» și celelalte sale ale «poporului suveran» cînd n'ar mai fi preoți cari să slujească de la «tribună» în mărețele întruniri publice?...

Astfel trecură și zilele sfințelor Paști numai în veselii ale trupului de care nici odată nu se satură Bucureștenii noștri. Vorbăreți din fire, unde să mai asculte ei o predică Bisericească! și deci la ce s'ar mai pregăti predicatori din sînul preoțimeii numeroase a Capitalei?... Nicî chiar archiereii partidelor politice vechi și nouă n'au ținut predici, ci s'au odihnit în aceste zile de pace creștinească. Numai socialiștii s'au adunat, în numele Mîntuitorului Karl Marks, la «Dacia» și au cuvîntat pentru toate «sfintele» drepturi ale omului de carne, ale omului-materie..... Poliția se temea că avea de gînd să iasă și în arene, să verse acolo, drept jertfă, sînge de muncitori și să arunce cu pietre în cei de altă credință. De aceea s'au luat măsuri din vreme: pompieri cu pompe de apă rece și fierbinte, pentru dușuri scortiene anti-socialiste, apoi sergenți de stradă analfabeți în evanghelia marksistă vînători de... vieți umane și roșiori... de sînge au băgat spaima în vitejii declamațiilor demagogice...

Și, din norocire, pacea n'a fost turburată, deși în astfel de împrejurări triste ale necredinții și imbuibării materiale a unora, ale necredinței și îngîmfării materialiste a altora, «Invierea» aduse pace creștinească la prea puțini și aceiași prea puțini își vor fi zis din convingere: *Christos a înviat!* spre a mai auzi, pentru a suta și a mîa oară: *Adevărat c'a înviat!*...

ROMEO ȘI JULIETA.

Martî seara s'a reprezentat la Teatrul Liric, prin actori ai Teatrului Național, «Romeo și Julieta» de Shakespeare, într'o traducere neologistă și neliterară îndrăzneată (să fie a d-lui H. G. Lecca?), pe care unii actori cu rolurile rău învățate au agravat-o încă. Judecînd după jocul lor, actorii se găseau cam pe la jumătatea drumului între epoca lui Shakespeare și a noastră. Totuși merită o mențiune îndeosebi d-șoara Giurgea pentru unele părți din rolul Julietei și d. Demetriad (Romeo); d. Zaharie Birsan, în rolul părintelui Laurențiu, a jucat foarte corect și cu multă prestanță.

MOARTEA D-RULUI ION RADOVICI.

În floarea bărbăției, chinuit de cumplita boală care nu iartă, s'a stins în chip silnic, aruncîndu-se în apele albastre ale mării mediterane, fruntașul grupării tinerilor liberali, doctorul Ion Radovici, deputat, fost prefect de Vaslui în timpul răscoalelor din Martie 1907 și unul din oamenii politici cei mai integri și cei mai culti ai țării. Luînd o parte însemnată în pregătirea reformelor agrare, el avu nenorocirea să trebuiască a părăsi țara, bolnav de moarte, înainte de a fi luptat pentru reforme, în Cameră, cu talentu-i oratoric remarcabil, cu verva-i distinsă, cu bogatele-i cunoștinți, cu ideile sale foarte înaintate, dar neînstrăinate simțirii romînești curate. Prietenii îl vor regreta ca pe un conducător, adversarii de idei ca pe un luptător de elită.

«CELE DOUĂ CULTURI».

În revista teologică din Sibiu, nr. 3, d. dr. Nicolae Bălan, profesor al seminarului teologic de acolo, osîndește și d-sa «curentul primejdios» pornit de cei doi tineri secretari ai «Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului romîn» prin revistele «Lucefărul» și «Țara noastră». Reproducînd în mare parte articolul d-lui A. C. Popovici în contra «Demagogiei criminale», d. N. Bălan aprobă fără rezervă ideile cuprinse acolo și își exprimă convingerea că «*distrugătorul și regretabilul curent*» «*nu va afla răsunset în vre-o inimă romînească*». Nădăjduind că tinerii secretari, «înșiși recunoscîndu-și rătăcirea, vor reveni la calea cea bună», precum am sperat și noi, d. dr. Bălan îi sfătuște printre altele. «să învețe mult și bine ce au uitat să învețe pînă acum și ce nu vor trebui să uite de aici înainte», — «să învețe din carte și din viață».

În «Țara noastră», nr. 16, d. O. Goga răspunde d-lui dr. N. Bălan că

«poartă cea mai desăvârșită dragoste pentru biserica sa» (nu «a noastră», deci și a d-lui Bălan?), susține că articolul d-lui Bălan cuprinde «unele șterpeliri de neadevăruri» (!) și termină cu improvizarea unui surprinzător «dialog al judecăței celei din urmă» pe care d-sa, d. Goga, îl va avea cu Cel prea Înalt despre d. Bălan și în care dialog: «bunul judecător — zice d. Goga — privindu-mă în față cu milă, va întoarce foaia din cartea dreptății și va zîmbi cu bunătațe», iar apoi va constata că d. Goga are «un singur păcat: n'a putut suferi prostia»; prin urmare judecata din urmă va da câștig de cauză d-lui Goga, ori-care va fi judecata mai timpurie a membrilor «Asociațiunii», și aceasta pe cuvînt că «nu toate glasurile se aud în cer» și — zice Domnul, prin pana d-lui Goga — «n'am fost abonați la «Revista teologică», — fără să ne vorbească ceva de abonamentele «Țării noastre» și ale «Luceafărului»... Stilul e omul, s'a zis din bătrîni. Mercenarul Eftiniu al «Țării noastre», transportat de d. Goga la Sibiiu, ca să încetățenească năravurile urîte ale preseii de boulevard de aici, arată că stilul poate fi sub-omul... Iar d. O. Goga ar putea zice cu drept cuvînt că stilul e... supra-omul!

ILARIE CHENDI-VOLTAIRE

Intre toate revistele și ziarele romînești, singură «Țara noastră» «se întristează» de dispariția «Vieței literare și artistice». Înțelegem: același număr din revistă anunță că d. Chendi va sta de-acî nainte de-a dreapta d-lui Goga în direcția «Țării noastre», pe cînd averea sa mișcătoare, cățel și purcel, va mișuna în redacție. Dar nu înțelegem alt-ceva: de ce afirmă «Țara noastră» că «Viața literară» a d-lui Chendi s'a stins «din motive necunoscute», cînd noul d-sale tovarăș este tocmai d. Chendi, care va fi cunoșcînd de sigur motivele «sinuciderii» sale literare din București și le-ar fi putut comunica d-lui Goga, cu prilejul învierii în Sibiiu a duhului său alungat odinioară de acolo în chip nu tocmai idilic. Dar cel mai hazliu lucru e că «Țara noastră» vorbește de moartea literară a d-lui Chendi ca de moartea lui Voltaire! Prin urmare, iată noua preobredanie a d-lui Chendi, fost «teolog absolut» — în actual Voltaire român. Ne așteptăm, astfel, în curînd, la o ediție romînească ce ne va da pe Voltaire și celebrele sale opere: «Preludii», «Foiletoane», «Fragmente», «Impresii literare» și... viitoarele articole politice și literare din «Țara noastră».

Sc.

Răspunsuri

Gh. Thest. *Birlad*.—Ne pare rău, dar nu putem publica din manuscrisele ce ne trimiți, ca «primele încercări» pentru d-ta și nu cele din urmă încercări pentru noi,—decît originala caracterizare a coșului de redacție care ți se pare «coșul uitării» unde admiți «să sboare» și operele d-tale: «ca prima frunză ce se desprinde din virf de plop și suspinînd se pierde în valuri neazute, nevăzute».... Bravo! Știi vechiul cîntec: «Sărmană frunză, nenorocită!».